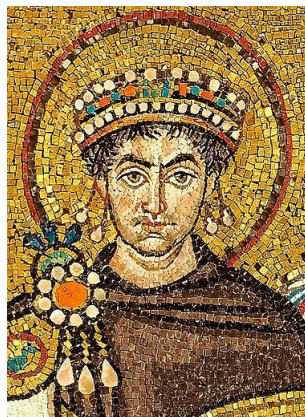

Свети Цар Јустинијан Велики био је србског рода!

Објављено 27 новембар 2022

АЛЕКСАНДАР МИТИЋ

ДА ЛИ ЈЕ РОМЕЈСКИ ЦАР ЈУСТИНИЈАН БИО ЗАИСТА СЛОВЕНСКОГ ПОРЕКЛА?

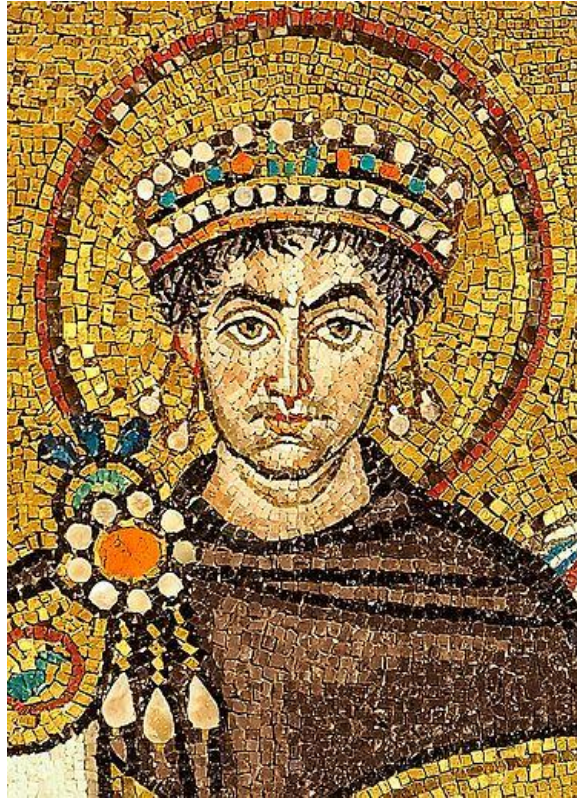
...Дакле, археолошком анализом података које је у свом делу изнео Ђорђе Јанковић утврђена је истинитост „Житија Јустинијановог“ и потврђено словенско порекло **највећег ромејског владара, цара Јустинијана**. Анализом „Житија Јустинијана“, утврдили смо да су имена која се помињу у житију српска-словенска, а да су имена **Јустинијана, његове жене Теодоре, његовог оца Сабатиуса**, само латински и грчки преводи њихових народних српских-словенских имена...

Већ дуже времена у историјографији постоји полемика о пореклу највећег ромејског владара, цара Јустинијана. С обзиром да потичем из краја где се налази његов **велелепни град Прва Јустинијана (лат. Justinijana Prima), у народу познат као Царичин Град**, који сам обишао стотину пута, и где редовно водим у обилазак пријатеље који нису из мог краја хтео бих да дам своје виђење тог проблема. Ослонићу се највише на рад нашег археолога Ђорђа Јанковића, који је чврстим аргументима утврдио истинитост податка о словенском пореклу ромејског цара Јустинијана, али ћу изнети и моја запажања која иду у прилог теми, а које Јанковић није забележио

Јанковић је у свом капиталном делу „Предање и историја Цркве Срба у светлу археологије“, дао кратак одељак из „Житија Јустинијана“ од монаха Богумила[1]. Тај текст у оригиналу је познат као „Живот Јустинијана“ или „Iustinianai Vita“ на латинском.

То је кратак текст односно сажетак „Житија“ о животу цара Јустинијана од извесног монаха Богумила из 6. века.

Њега је далматинац родом из Шибеника Иван Томко Марнавић (1579-1637) објавио почетком 17. века (1621. године). Иван Томко Марнавић је био католички бискуп и писац историјских дела. Тврдио је да се житије Јустинијана нашао на Светој Гори, у једном српском манастиру, а он је објавио само сажетак тог житија, преведећи га на латински и дајући своје коментаре [2].

Свети Јустинијан Велики.

О словенском пореклу цара Јустинијана пре Марнавића писали су и Никола Алеманус, Марво Орбин[3], Лукаревић, а ту тезу су и касније подржавали енглески историчар Едвард Гибон (1737-1794), немачки историчар Леополд Ранке (1795-1794), француски историчар Алфред Николас Рамбо (1842-1905)[4], амерички историчар и филозоф Едмунд Фиске[5] и др.

Дело Ивана Томке Марнавића на латинском језику открио је у Риму енглески историчар Џејмс Брајс, и објавио га са тумачењима на енглеском језику 1887. Он је изнео став да Јустинијан и његов ујак Јустин никако нису могли да буду Словени, јер Словени тобоже на Балкан долазе у другој половини 6. и током 7. века, што је покушао да образложи и археолошким доказима из наведеног списка, а у шта му је помагао историчар и бечки ђак Константин Јиричек. Брајс се обратио Јиричеку са молбом да му саопшти из ког је периода црква у Софији коју помиње „Житије“, а одговор Јиричека гласио је да је црква из 11. века. То је био један од главних аргумената Брајса о наводном фалцификату „Житија Јустинијановог“[6]. То је навело и нашег историчара Николу Радојчића, ученика Константина Јиричека, да детаљније разради ставове Брајса и Јиричека. Радојчић наиме наводи како је Марнавић измислио цело „Житије“, и како је од њега преузео то дело Никола Алеманус и даље ширио ту идеју, па су на њу насели и касније уважени историчари Гибон, Ранке, Рамбо, Фиске.[7]

Међутим, Радојчић не објашњава како је Марнавић могао да измисли дело које је објавио 1621. год, ако су Алеманус, Орбини и Лукаревић пре тога датума објавили своја дела у којима су изнели тезу о словенском пореклу цара Јустинијана.

Како је онда могуће да је Марнавић све то измислио, па тобоже и фалцификовао, зашта су га касније оптуживали. Дакле видимо да то није могуће.

Ми ћемо овде дати тај одељак „Житија Јустинијановог“ у целини како би смо касније могли да анализирамо нека од питања из тог одељка, а тичу се наше тематике. Одељак који је дао Ђорђе Јанковић у свом делу гласи:

„Овај спис садржи живот цара Јустинијана, описан језиком и словима илирским, до тридесете године његовог царствовања, од Богумила (Bogomil), свештеника или игумана манастира Св. Александра Мученика у Дарданији код града Призрена (Prizriena), где је рођен исти Јустинијан, а спис се чува у библиотеци илирских монаха реда Св. Василија на гори Атосу или Светој, у Македонији уз Егејско море. Тај Богумил, дугогодишњи васпитач Јустинијана, био је епископ Сардике зван латински и грчки ДД, човек велике светости и у православној Цркви увек чврст.

Рођен је Управда (Vpravda), што је име Јустинијана на рођеном (матерњем) језику, у Призрену, под царством Зенона владара Константинопоља и патријархом Новог Рима Акакијем, пошто цареви у Старом Риму већ несташе: јер Бог је хтео владара који ће завладати западним и источним царством и стару славу обновити.

Отац његов зван Исток, беше од рода и породице Светог Константина Великог, владара римског и највећег самодршца хришћанског. Матер му беше Бигленица (Bigleniza), сестра Јустина који владаше у Новом Риму. Истокова сестра звана Лада, беше удата за Селимира (Selimir) кнеза (principi) Словена, који неколико синова имаше, међу којима Речирада (Rechirad) кога у двобоју, биће о томе речи, уби Јустинијан.

Исток који беше кнез (ilnez), што је династ међу Дарданцима, даде сина Управду извршном учитељу, светом човеку Богумилу, свештенику и игуману манастира Св. Александра Мученика, писцу житија Јустинијана, који је великом вољом младића пажљиво научио побожности, почевши од учења писања латински и грчки. Пошто је Јустин према рођаку био наклоњен, узе га код себе у логор (тј. у војску), а поменути Богомил није се одвајао од младића.

Увојачен беше под командом Јустина, који већ давно наређиваше истуреној (пограничној) римској војсци (у Илирику); после борби Јустина са узурпаторима Зеноновог доба, за владара Анастасија, врати се са ујаком (из Цариграда) као ратник, због Бугара који су напали Римљане, пробили се у унутрашњост и убили Растуса (Rastus), врховног илирског војног заповедника; водеће војводе варвара Јустин нападне на више места и заустави их.

Када је Бугарима у помоћ дошао Речирад, Селимиров син (Rechirad Selimiri filius), Јустин није могао ни молбама ни убеђивањем да раскине његов савез са Бугарима, и око тога наступи тешка расправа између Јустинијана и његовог брата Речирада, затим дође до свађе и увреда, а онда и до двобоја између њих, и Јустинијан, иако још немајући двадесет година, уби противника изванредном храброшћу, на обали реке Мораве (Muravae), латински зване Мочиус (Moschius), и због тога велику награду прими, као и заповедник Јустин и његови војници Илири

Јустинијанова свита. Базилика св. Виталија у равени, Јустинијановој задужбини.

. Како је у том сукобу Јустинијан задобио опасну рану, би отпремљен у Константинопољ на лечење, где га је владар Анастасије најбоље примио, али је радио да га од православне вере одвоји; забринут због тога, његов учитељ Богумил пошаље младића код Јустина у логор, а он затим оде у отаџбину код мајке удовице, давно напуштене од Истока. Али Јустинијан кратко оста на домаћем огњишту (двору, дворишту) и ујаку оде, који је у Маргуму, панонској тврђави, сакупио преостале војнике војводе Сабинијана, побегавше од Гота, и вежбао их. Он га пошаље у Италију код Теодориха краља готског, Аналамировог сина (Analamiri или Amalamiri), оног истог војводе који је мало раније Сирмијумску област Бугарима отео, да помоћ испослује, и добро би примљен, добије помоћ и дуго би тако рећи талац Равене, док је Јустин готску војску користио; становао је код Теодориха као брат, што је илирски обичај да се братимљењем спајају и повезују.

Затим се врати ујаку, а Јустин, пошто немаше са женом Вучицом (Vukcizza) очекивано потомство, нареди му да се ожени изванредном цуром званом Божицара (Bosidara), упркос приговорима Бигленице, да девојка јесте даровита у свему, највештија и најобразованија, али тешке нарави и уображена, па је била забринута да ли ће јој син бити срећан и поштован, а особито јер је веровала у предсказање да ће Божицара постати Вражидара (Vraghidara) Римском Царству, скретајући од управљања Управду, како јој нека старица врача пророковаше и саветоваше Бигленицу.

Ипак је Јустин одмах прихвати, због њених разноврсних знања, окретности, изузетне лепоте, и омогући Јустинијану брак, што је Бигленици скратило живот због туговања и мало касније умре, пре него да се обрадује видевши брата на челу Римске државе.

Јустинијанова базилика Светог Виталија у Равени, изнутра.

Тридесетогодишњак (Јустинијан) беше, када владар Анастасије, Богумила, постављеног за епископа Сардије подршком Јустина, са много других епископа, због правоверности дозове у Константинопол и зостављаше; Јустинијана са ујаком Јустином илирски војни заповедници пошаљу Анастасију, да га упозоре на могућност војне побуне уколико настави оптуживање правоверних епископа; уплашен њиховом слободом, тајно нађе кривоклетнике, који их оптужише за заверу против цара, па их затвори и затим осуди на смрт. **Али му се у сну јаве мученици Срђ и Вахх, који су били веома поштовани међу Дарданцима (Анастасије је рођен у Драчу),** и запрете му због невиних људи достојних власти колико и он сам, па послуша и ослободи их заједно са правоверним епископима; ускоро Јустин наследи власт.

Јустинијанова освајања.

У време царевања Јустина, Јустинијан сагради цркву у Илирику, достојну првог по части, код града Скадра над реком Бојаном (Varbanat), и посвети је мученицима Срђу и Вакху. Исти по жељи ујака, цркву, која некада под настојатељем Константинопољске цркве Маркијаном беше уступљена константинопољским Готима, дао је да архиепископ Старог Рима Јован по правоверном обреду посвети, да сачува псалме и Литургију на готском језику, из љубави према свом илирском племену, језика истог готском. Када је наследио Јустина, сагради храм Божије Премудрости у Сардици, налик оном у престоници, из љубави према епископу Богумилу или Домнију, свом некадашњем учитељу.“ [8]

Дакле у овом кратком одељку житија можемо приметити да је право име Јустинијана било Управда. Значи да је његово царско име Јустинијан у ствари само превод његовог правога имена, јер Јустинијан у преводу са латинског значи Праведни. По једном диптиху Јустинијан се званично звао **Flavius Petrus Sabbatius Iustinianus**. Петар је било крштено име Јустинијана, значи име које је добио на крштењу, док му је Управда било народно име дато од родитеља. Исто се може тврдити и за његову будућу жену, царицу Теодору, чије је име само превод њеног правога имена **Божидара**, али овога пута са грчког. Такође из одељка овог „Житија“ сазнајемо и имена Управдиног-Јустинијановог оца и мајке који су се звали **Исток и Бигленица**, која су такође српска-словенска. **Крштено име Управдиног оца Истока, било је Сабатиус**. Како сматра Јанковић, то је име поменутог божанства изједначаваног са Дионисом и Либером, а они се стално обнављају, поново рађају. **Сунце се увек поново рађа на истоку, вода истиче из извора, истока**. Произилази да би име оца цара Јустинијана (Петра-Управде) Сабатиус, могло бити превод имена Исток. Како стоји у „Житију“ име његове ујне, тј. жене његовог ујака Јустина, је **Вучица**, такође српско-словенско. Интересанан је податак такође и о имену илирског војног заповедника **Растуса** који гине у сукобу са Бугарима и Словенима које предводи **Речирад**, син **словенског кнеза Селимира**. Ако избацимо онај латински натпис „ус“, добијамо име **Раст**, што је такође српско-словенско. Исти је случај и са именима Речирада и његовог оца Селимира, словенског кнеза, као и Селимирове жене **Ладе**, која је рођена сестра Истока оца Управде-Јустинијана. То значи да је и Лада Управдина тетка, а Селимир теча. Подаци о Селимиру у „Житију Јустинијана“, се поклапају са подацима из „Краљевства Словена“ тј. „Летописа попа Дукљанина“, што нам пружа могућност да закључимо да је податак тачан. До тог закључка долазимо јер у „Летопису попа Дукљанина“, немамо опис двобоја између Управде и Речирада, јер да је писац „Летописа“ имао при руци овај спис сигурно да не би пропустио да опише и двобој између Управде и Речирада у свом „Летопису“. Значи да је писац „Летописа попа Дукљанина“ црпео из другог извора податке о нашим најранијим краљевима, а да је монах Богумил, писац „Житија Јустинијана“, с обиром да је био учитељ Управдин који га је научио грчким и латинским, вероватно и сам познавао кнеза Селимира, или бар из прве руке чуо за њега, а да му је био савременик, то је несумњиво. То значи да нам је податак о Селимиру дошао из два различита извора која нису знала један за другог, а који су нам дали исто име словенског кнеза и о њему говоре у истом периоду (почетак 6. века). Дакле, кнез Селимир, као и његови предходници и наследници не могу се сматрати више легендарним владарима, већ правим историјским личностима.

Света Софија као православни храм.

Дакле, готово сва имена у овом одељку „Житија Јустинијановог“ су српска-словенска, чак то можемо рећи и за Теодориковог оца, готског краља **Аналамира**, с обзиром да писац „Житија Јустинијановог“ дословно каже да су **Готи и Илири-Дардани-Словени један народ и да причају једним језиком**.

Једина два имена која нису српска-словенска у „Житију“ већ су забележена као латинска су име цара Јустина, Управдиног ујака и претходника и Јустиновог предходника цара Анастасија.

Међутим, без обзира што писац житија не наводи њихова народна имена, он дословно каже да су они **Дардани-Илири, дакле Словени**, а такође и да су поштовали светитеље **Св. Срђа и Вакха**, који су и данас међу Србима веома поштовани.

О поштовању култа ових светитеља сведочи и податак да је **Управда-Јустинијан код Скадра подигао цркву Св. Срђа и Вакха**, који је касније била **црква српских кнежева и крајева**, где су почивали њихови остаци након смрти.

Препис Јустинијановог Зборника грађанског права из 16.века, на латинском.

Такође врло важан податак из „Житија Јустинијановог“ може и бити да је Управдин отац Исток, потицао од лозе цара Константина, што нам говори о две ствари. Прво, да је и сам цар Константин такође пореклом Дардан-Илир, тј. Србин-Словен. Друго, да се Селимир узевши за жену Ладу, Истокову сестру ородио са лозом цара Константина, али такође и са лозом цара Ликинија, јер су Ликиније и Константин били у сродству. То нас доводи до порекла Немањића, који потичу од старе краљевске лозе, а за које су каснија житија и летописи тврдили, да потичу од римског цара Ликинија[9]. Са овим сазнањем из „Житија Јустинијановог“ тај податак се чини као тачан. Ако се надовежемо на култ Св. Срђа и Вакха, који је био јак код Дардана, и њиховог племства, а касније код српске владарке династије, то је још један у низу доказа о повезаности наше старе кнежевске и краљевске династије са **romeјским царом Јустинијаном и његовим претхоницима и рођацима Константином и Лицинијем, који су после орођавања са српском династијом преко Селимира, били и њихови преци.**

Што се тиче археолошких трагова из периода које описује „Житије Јустинијана“, њих је потврдио Ђорђе Јанковић, нарочито за цркву Св. Софије, у некадашњој Сердици, данашњој Софији (по којој је добила име) и тако потпуно оповргао тврдњу Јиричека и Брајса да је та црква из 11. века. Исто је утврђено и за цркву Св. Срђа и Вакха код Скадра, где су сахрањени наши владари из старе кнежевске и краљевске лозе, међу њима и најзначајнији краљеви Михајло и Бодин, вероватно најистакнутији владари српске средњовековне историје пре тзв. Немањића[10]. Такође, ставове Брајса, оповргао је и пре Јанковића, бугарски истраживач Сотиров[11].

Некога ће збунити Јустинијанова борба са Бугарима у 6. веку, јер је уврежено мишљење да Бугари проваљују на Балкан у 7. Веку (679. год.), па ће некоме ово бити доказ да је „Житије Јустинијаново“ фалцификат. Међутим, Бугаре које помиње монах Богумил, су у ствари **Хунско-Бугарско племе Куртигури**, које је управо у време владавине Јустина I, **продирало и пустошило Балкан, од Далмације па до Цариграда**[12]. Дакле, и овде видимо аутентичност „Житија“.

Са тим продорима Бугара слаже се и податак из „Летописа Попа Дукљанина“, о наследнику кнеза Селимира, Владану, за чије су владавине, Бугари дошли у његову земљу и ту се настанили, живећи у миру са Словенима, јер како каже „Летопис“ **имали су исте обичаје и исти језик као и Словени.**

Autor: Classical Numismatic Group, Inc. <http://www.cngcoins.com>, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=379860>

Јустинијанов новац.

На самом почетку „Житија“ видимо да се овај спис налазио међу српским-илирским монасима на Светој Гори, реда Св. Василија, тј. у њиховој библиотеци. Мало је познато да је на Светој Гори, осим Хиландара у прошлости било и других манастира који су припадали Србима, тј. које су српски владари и великаши наново подигли из рушевина. Нпр. **Манастир Св. Павле**, задужбина је Вука Бранкоића из 14. века и све до краја 18. века био је српски, такође **манастир Симонопетра**, задужбина је деспота Угљеше Мрњавчевића, такође из 14. века, затим **манастири Григоријат и Ксенофонт** такође из 14. века, а били су српски до 18. века. Али који је то манастир Св. Василија где су били Срби монаси и где се налазио оригинални спис „Житија Јустинијановог“? То је тзв. **Хрусија, или Скит Св. Василија**. Њега је подигао још краљ Милутин на самој морској обали као тврђаву, за потребе заштите Хиландара, а Стефан Дечански у њему подигао цркву посвећену Св. Василију, тако да је од тог доба Хрусија позната као Скит или Манастир Св. Василија, и био је једно време независан од Манастира Хиландара[13].

Једино питање које остаје спорно из „Житија Јустинијановог“, је место рођења Управде-Јустинијана.

По „Житију“ то је околина Призрена, а по Прокопију из Цезареје, то је место Таурисијум, близу кастела Бедеријана у чијем је крају Јустинијан касније подигао свој град Јустинијана Прима крај данашњег Лебана. Међутим, Прокопије не прецизира колико је била близу Прва Јустинијана односно бивши Таурисијум до кастела Бедеријана. Он каже у „његовој близини“, што може да се протумачи на разне начине, тј. може да буде да се налазила такође у Дарданији, па самим тим за Прокопија би то значило да је „у близини“, а као што знамо Дарданија у то време није била тако мала провинција. С тим у вези иду и обнова још једног града готово из темеља, од стране Јустинијана, а то је **Липљан (лат. Улпијана)**, који је после поновне изградње добио назив **Друга Јустинијана (лат. Justiniana Secunda)**, као и потпуно новог града „у његовој близини“ **Јустинианополис**[14].

Света Софија данас.

Видимо да ни сам Прокопије није сигуран на шта мисли када каже „у његовој близини“.

Такође, до сада није пронађен у ближој околини Прве Јустинијане код Лебана, ниједан четвороугаони кастел налик Бедеријани, тако да Прокопијев израз „у близини“ морамо узети са резервом.

С обзиром да је Јустинијан у Дарданији изградио и обновио чак три града којима је дао своја имена, могуће је да се у ближој околини било ког од та три града налазило његово родно место.

Свакако да је Јустинијан цео тај крај **од Призрена, па до Лебана** сматрао за себи врло близак крај, када је одлучио да на том простору **изгради и обнови три велелепна града и да им своје име.**

ЗАКЉУЧАК

Дакле, археолошком анализом података које је у свом делу изнео Ђорђе Јанковић утврђена је истинитост „Житија Јустинијановог“ и потврђено словенско порекло **највећег ромејског владара, цара Јустинијана**. Анализом „Житија Јустинијана“, утврдили смо да су имена која се помињу у житију српска-словенска, а да су имена Јустинијана, његове жене Теодоре, његовог оца Сабатиуса, само латински и грчки преводи њихових народних српских-словенских имена. Такође смо утврдили да је словенски кнез Селимир кога помиње Житије исти онај краљ Селимир кога помиње „Летопис попа Дукљанина“ и како аутори „Житија“ и „Летописа“ нису знали један за другог, сматрамо да је податак о кнезу Селимиру тачан, те да се он и његови преци и потомци, несмеју сматрати више легендарним владарима, већ се морају сматрати истинитим историјским личностима. Такође, утврдили смо да се продори Бугара који се помињу у „Житију“, за време Јустинијановог предходника цара Јустина, као њихово насељавање међу Србима-Словенима за време Селимировог наследника Владана, из „Летописа“, слажу са провалом хунско-бугарског племена Куртигура и њиховог делимичног насељавања на Балкан, тако да и ови подаци иду у прилог аутентичности „Житија“, али и „Летописа“, који и ако је преправљан више пута, свакако не може да се одбаци у потпуности, као историјски извор. Исто тако из анализе „Житија“, видимо да је Јустинијан, преко свог оца Истока био у сродству са царевима Константином и Лицинијем, а преко Истокове сестре Ладе супруге кнеза Селимира и његови потомци, па нам подаци из наших старих родослова и летописа о Лицинију као предку Немањића, више не изгледају као невероватни и плод маште њихових састављача. Такође, утврдили смо и који је српски манастир био у питању, где се налазило „Житије Јустинијаново“. То је некадашњи манастир Св. Василија, а данашњи Скит Св. Василија, при манастиру Хиландару, познатији као тврђава Хрусија.

У сваком случају сматрамо да смо дали бар мали допринос расветљавању порекла ромејског цара Јустинијана, као и аутентичности „Житија Јустинијана“, па се надамо да ће то побудити нове истраживаче да дају свој допринос новим доказима и анализама нашој тврдњи о словенском пореклу цара Јустинијана.

СПОМЕН СВЕТОГ ЈУСТИНИЈАНА I,

цара Византијског

СВЕТИ Јустинијан – пореклом Словенин, вероватно Србин, из околине. Скопља. Словенско му је име Управда. Наследио на престолу стрица свога Јустина и владао од 526. до 565. године. Свуколика величина овога цара везана је нераздељиво са његовим дубоким православним веровањем. Веровао је, и живео по вери. Уз Часни Пост није јео хлеб нити пио вино, но хранио се зељем и пио воду, и то другог или трећег дана. Заратио против варвара Дунавских само зато што су ови шкопили заробљенике. То показује његов узвишени осећај човекољубља. Срећан и успешан и у ратовима и у радовима. Саградио је велики број прекрасних храмова, од којих и најлепши од најлепших – Света Софија у Цариграду.

Сабрао и издао римске законе. Сам он издавао је многе строге законе против неморала и распуства. Установио празник Сретења. Писао је и богословска дела. Саставио црквену песму „Јединородни Сине и Слове Божји“, која се почела појати на литургији од 536. године. Сазвао Пети Васељенски Сабор 553. године. Скончао мирно 14. новембра 565. године у 80. години свога живота и преселио се у царство Цара небескога.

СПОМЕН СВЕТЕ ТЕОДОРЕ царице

С ПОЧЕТКА грешница. Потом се покајала и постала верна супруга цара Јустинијана I; проводила живот у чистоти и побожности. Заштитница Православља. Скончала 548. године.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Ђорђе Јанковић – Предање и историја Цркве Срба у светлу археологије, Хришћанска Мисао, Београд, 2015. Стр.127-128
- [2] Иван Томко Марнавић написао је за своје време бројна дела. Издвојићемо дела на латинском: De Regno Illiyrico Ceasaribuscue Illiyricis Dialogorum Libri Septem (О Илирику и његовим царевима) Vita beati Augustini (Живот блаженог Августина Кажотића), Vita Berislavi (Живот Петра Бериславића), Vita Iustiniani (Живот Јустинијана), Vita S,Sabbae (Живот Светог Саве).
- [3] Марво Орбин – Краљевство Словена, Ганеша, Београд, 2016.
- [4] Alfred Nicolas Rambaud – Le Monde byzantin ; le sport et l’hippodrome, 1871
- [5] Edmund Fiske Green – Darwinism, and other essays, MacMillan and Co. New York 1879. str 220-221.
- [6] J. Bryce – Life of Justinian by Theophilus, English Historical Review 1887, str. 657-686.
- [7] Никола Радојичић – О тобожњем словенском пореклу цара Јустинијана, Глас српске краљевске академије CLXXXIV, Београд, стр. 169-248
- [8] Ђорђе Јанковић – Исто. Стр.127-128
- [9] Љуба Стојановић – Стари српски родослови и Летописи, Сремски Карловци, 1927.
- [10] Ђорђе јанковић – Исто, стр. 122-138
- [11] Г. Сотиров – Убийство на Јустиниановата самоличност, 1974. www.otizvora.com.
- [12] О Куртигурима нам пружају податке ромејски писци Агатија, Јован Малала и Менандар, видети: Византијски извори за историју народа Југославије , Том I, Византолошки институт, Београд, 1955
- [13] Скит Св. Василија, www.hilandar.info
- [14] Прокопије из Цезареје, превод Фрање Баришића, Византијски извори за историју народа Југославије , Том I, Византолошки институт, Београд, 1955, стр. 17-72.
- ИЗВОР: Балканска геополитика, <https://balkanskageopolitika.com/2019/07/13/istazivanja-da-li-je-romejski-car-justinijan-bio-zaista-slovenskog-porekla/>

Фото: Википедија